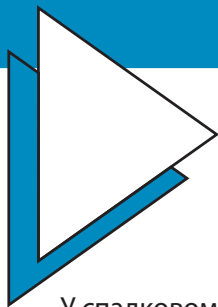

Сформлення статусу

Посилення
Правих Можливостей

Спадкування — це **перехід майна від померлого до інших осіб**. Сукупність правових норм, які регулюють порядок переходу майна від померлого до інших осіб, називають спадковим правом,

У спадковому праві розрізняють такі основні поняття:

- спадкодавець — власник, після смерті якого залишилося майно;
- спадкоємець — особа, до якої майно переходить після смерті власника;
- час відкриття спадщини — день смерті спадкодавця або день набрання законної сили рішення суду про оголошення його померлим;
- місце відкриття спадщини — останнє постійне місце проживання спадкодавця, а якщо воно невідоме — місце знаходження майна або його основної частини.

Спадщина може складатися з прав і обов'язків спадкодавця, тобто до її складу можуть входити невиконані зобов'язання або непоплачені кредити. Спадкоємець має право відмовитися від такої спадщини, але він **не може прийняти тільки права і відмовитися від обов'язків спадкодавця**.

Спадкування буває двох видів — за законом та за заповітом, Інколи частина майна успадковується за законом, інша частина — за заповітом.

Спадкоємцями не можуть бути особи, які позбавили життя спадкодавця або інших спадкоємців чи вчинили замах на їх життя, а також особи (в т. ч. повнолітні діти), які злісно ухилялися від утримання спадкодавця, якщо це підтверджено у судовому порядку.

Заповіт — це розпорядження власника своїм майном на випадок смерті. Заповіт набуває чинності лише після смерті спадкодавця.

Вимоги до заповіту:

- може бути укладений лише дієздатною особою;
- укладається у письмовій формі з зазначенням місця і часу його укладення, підписаний особисто спадкодавцем і нотаріально засвідчений;
- спадкоємцем за заповітом може бути будь-яка фізична особа, юридична особа чи держава.

Кожен громадянин може залишити за заповітом усе своє майно або частину його одній або кільком особам як тим, що входять, так і тим, що не входять до кола спадкоємців за законом.

Заповідач може в будь-який час змінити чи скасувати заповіт, як правило, шляхом складання нового заповіту.

Неповнолітні або непрацездатні діти спадкодавця (в тому числі усиновлені), а також непрацездатні дружина, батьки (усиновителі) і утриманці померлого успадковують, незалежно від змісту заповіту, половину частки, яка належала б кожному з них при спадкоємстві за законом (обов'язкова частка). При визначенні розміру обов'язкової частки враховується і вартість спадкового майна, що складається з предметів звичайної домашньої обстановки і вжитку.

Спадкування за законом настає в таких випадках:

- заповіту немає;
- заповіт визнано недійсним;

- спадкоємці, призначені в заповіті, померли до відкриття спадщини або відмовилися її прийняти.

За законом спадкоємці закликаються до спадкування у порядку черговості. Черг багато, але частіше успадковують особи першої черги — діти, дружини, батьки. Саме ці самі особи, в основних випадках і приймають спадщину після померлих.

Цивільний кодекс України передбачає спеціальний порядок оформлення права на спадщину, без дотримання якого стати власником спадкового майна неможливо.

Слід відмітити, що **оформлення права на спадщину є правом, а не обов'язком спадкоємця**. Однак якщо у складі спадщини є нерухоме майно, то ч. 1 ст. 1297 ЦК України як виняток закріплює обов'язок спадкоємців звернутися до нотаріуса для отримання свідоцтва про право на спадщину на нерухоме майно. Така позиція законодавця зумовлена тим, що **право власності на нерухоме майно виникає у спадкоємця не з моменту відкриття спадщини, а з моменту державної реєстрації цього права**. Тобто право власності виникає тоді, коли спадкоємець отримав у нотаріуса свідоцтво про право на нерухоме майно та здійснив державну реєстрацію цього права.

Спадкоємець, на основі ст. 66 Закону України «Про нотаріат», має право отримати свідоцтво про право на спадщину.

Відповідно до ст. 1270 Цивільного кодексу України «спадщина може бути прийнята протягом шести місяців з дня відкриття спадщини», це означає, що Ви повинні прийняти спадщину фактично або подати нотаріально засвідчену заяву про прийняття спадщини за Законом чи за заповітом саме протягом шести місяців з дня смерті спадкодавця. **Не після шести, а саме в період шести місяців з дня смерті.**

Якщо Ви не прийняли спадщину, не подали цієї заяви, то **ви пропустили строк і тоді необхідно звернутися га до суду де можна з поважних причин поновити строк на прийняття спадщини.**

Можна й прийняти спадщину, але при цьому не писати і не подавати заяву, якщо спадкоємці були зареєстровані (проживали) з померлим за адресою реєстрації померлого, а, отже, фактично, вже прийняли це саме майно в спадщину.

Наприклад: громадянин, є спадкоємцем, був зареєстрований з померлим на дату смерті в квартирі померлого, пропустив термін шість місяців, але він все одно вважається таким, що прийняв спадщину. До всього іншого, він не може після закінчення шестимісячного терміну відмовитися від прийнятої спадщини. Щоб відмовитися від спадщини йому треба було б писати заяву про відмову, у встановлений термін, а якщо строк пропущено — йти до суду і там вже доводити, що він не користувався майном померлого, не приймав це саме майно в спадщину.

Важливо: відповідно Цивільного Кодексу України спадщина, як за законом, так і за заповітом, **приймається вся повністю, без застережень.** Тобто: не можна прийняти будинок у спадщину та при цьому не прийняти квартиру, або відмовитися від грошового боргу. Тобто діє правило: Або все або нічого.

Спадкоємець, який бажає прийняти спадщину, але на час відкриття спадщини не проживав постійно із спадкодавцем, має подати до нотаріальної контори заяву про прийняття спадщини. Така заява про прийняття спадщини подається спадкоємцем особисто.

Відкривається спадкова справа тільки один раз і тільки в одного нотаріуса.

Ви можете звернутися до будь-якого нотаріуса за місцем проживання померлого.

Прийняття заяв про вступ у права спадкоємця, оформлення свідоцтва про право на спадщину та внесення до нього змін, охорона спадкового майна, призначення виконавця **може здійснюватися, крім нотаріуса, і сільрадами.**

Таким чином, **сільради, як і нотаріуси, зобов'язуються** після отримання **повідомлення про відкриття спадщини повідомити інших спадкоємців**, в тому числі і шляхом публічного оголошення або повідомлення у пресі. ВР встановила, що при оформленні свідоцтва сільради повинні перевіряти факт смерті спадкодавця, час і місце відкриття спадщини, наявність підстав для отримання спадщини.

При цьому Вам необхідно буде написати заяву про прийняття спадщини за Законом чи за заповітом і додати необхідні документи. Або написати іншу заяву, а саме, заяву про те, що Ви відмовляєтеся від спадщини, або без зазначення на користь кого, або із зазначенням конкретної особи з кола спадкоємців.

Якщо Ви оформляєте в державній нотаріальній конторі свої спадкові права, то відповідно до вимог чинного законодавства Вам необхідно сплатити наступні платежі.

Відповідно до частини першої статті 19 Закону України «Про нотаріат», за вчинення нотаріальних дій державні нотаріуси справляють державне мито у розмірах, встановлених чинним законодавством.

Розмір ставок державного мита за видачу свідоцтв про право на спадщину та пільги щодо його сплати встановлені Декретом Кабінету Міністрів України «Про державне мито» від 21.01.1993 № 7-93.

Так, за видачу свідоцтва про право на спадщину стягується державне мито у розмірі, встановленому підпунктом «ж» пункту 3 статті 3 зазначеного Декрету, тобто 2 неоподатковуваних мінімуми доходів громадян — 34 грн.

Приватні нотаріуси за вчинення нотаріальних дій справляють плату, розмір якої визначається за домовленістю між нотаріусом та громадянином або юридичною особою. Указом Президента України від 10.07.1998 № 762/98 «Про впорядкування справляння плати за вчинення нотаріальних дій» було встановлено, що розмір плати, яка справляється за вчинення нотаріальних дій приватними нотаріусами, не може бути меншим від розміру ставок державного мита, яке справляється державними нотаріусами за аналогічні нотаріальні дії».

Варто звернути увагу й на те, що **при вступі в спадщину доведеться платити податок**. При цьому відповідальними за сплату податку на доходи фізичних осіб у бюджет є спадкоємці, що одержали спадщину.

Втім, відповідно до офіційної інформації Міністерства доходів і зборів (так із недавнього часу називається відомство, що поєднує державну податкову й Митну служби) **спадщина, отримана від члена родини першого ступеня споріднення — батька, матері, чоловіка, дітей — обкладається по нульовій ставці податку на доходи фізичних осіб**. Наприклад, при отриманні сином квартири у спадщину від матері податок з доходів не сплачується.

Якщо ж спадщина отримана від члена родини другого ступеня споріднення (дідуся, бабусі, братів, сестер та ін.), то при вступі у володіння правовласник має сплатити податок на доходи фізичних осіб у сумі 5% від вартості наслідуваного майна.

Міністерство податків і зборів додатково пояснює, що у випадку одержання спадщини від члена родини другого ступеня споріднення фізичною особою, що має статус сироти або дитини, позбавленої батьківської опіки, якій вже виповнилося 18 років, їй також доведеться сплатити податок на доходи фізичних осіб за ставкою в 5% від вартості об'єкта спадщини.

Особливе значення має вибір правильної процедури оцінки майна, із залученням професійних оцінювачів. У першу чергу це стосується оцінки квартир і будинків — що найчастіше зустрічаються в якості об'єктів спадкування, у відношенні яких відбулися певні зміни порядку й правил.

Так, якщо раніше при вступі в спадщину житло, як правило, оцінювалося фахівцями Бюро технічної інвентаризації (БТІ) по балансовій вартості, то на даний час оцінка повинна виконуватися незалежними експертами-оцінювачами.

Буклет видано в рамках проекту «Центр правової інформації та консультацій в місті Чугуєві та Чугуївському районі», що реалізовується Чугуївською правозахисною групою, за фінансової підтримки Міжнародного фонду «Відродження» за програмою «Верховенство права», в рамках ініціативи «Посилення правових можливостей бідних верств населення».

Поширюється відповідно до Меморандуму про співпрацю в галузі надання правової інформації та консультацій мешканцям Чугуївського району, укладеного між «Центром правової інформації та консультацій» ЧПГ, Чугуївською райдержадміністрацією та Чугуївською районною радою.

Інформація в цьому буклеті відповідає законодавству станом на квітень 2013 р. та має рекомендаційний характер. Розбір конкретних ситуацій потребує консультацій з фахівцем в галузі права.

**Центр правової підтримки та консультацій ЧПГ:
вул. Р. Люксембург, 16-а, м. Чугуїв. Тел.: 097-17-938-22**

Наклад 500 прим.

Надруковано на обладнанні Харківської правозахисної групи
61002, Харків, вул. Іванова, 27, кв. 4

<http://khpg.org> <http://library.khpg.org>